

vertir-se en una variant real, és perquè podia recolzar fortament en l'analogia de dos verbs de significat ben afí, i incomparablement més generals i més vius: *lauzar/laudar* = *llozar* i *gaudir/gauzir/gáuġ* = *goig*. Ben cert no hi degué ser estranger el tòpic d'acusar de *lauzengiers* els mateixos que eren mirats com *gabadors*: «no dic açò per fer *gaubança* / ans ho faç bé perquè muyren d'enveja / fals *lausangers*» (Francesc de la Via).

Enfront d'aquesta història cultista tenim la impressió d'una atmosfera incomparablement més vital, així que passem els Pirineus. *Se gabar* 'jactar-se' apareix ja en un parell de cançons del trobador més antic, G. de Peitieu (Appel, *Chr.*, 10.29, 117), les altres formes i accs. del mot i dels seus derivats *gabador* (P. d'Alverne) i *gap* (*Jaufré, Antiocha*) apareixen en Bertran de Born (més d'un cop), Arnaut Daniel, R. de Vaqueiras, la *Cansó de la Crozada* etc. El *gab* esdevingué precisament tot un gènere literari de la lírica occitana, per al qual veg. A. Viscardi, *Studi Medievali* VII, 103-13; Stimming, *ZRPb.* xxx, 584-90.

Però en res no hi queda curt el francès del Nord, on el topem verament en massa fins a la fi de l'Edat Mitjana (després s'antiquà), des del *Roland*, el substantiu *gab* 'escarn', i des del *Sponsus*, mj. S. XI, el verb *gaber* en l'acc. «se moquer, plaisanter», que és també de Chrestien, Wace i tots els que anomenariem clàssics del francès antic, també *se gaber* des de Wace etc.

No hi ha dubte que així com passà manllevat al català, fou també pres de França per les altres llengües d'Occident. El port. *gabar* no sols apareix des de la més antiga lírica medieval, sinó que allà ha restat bastant viu fins avui. En harmonia amb la menor influència occitana, el cast. *gabar*, que figura en fonts més peculiars (*Alexandre* etc., però el subst. *gabe* en Berceo), aparegué en la segona meitat del S. XIII, però ja s'havia esvanit en el xv, si bé en quedà quelcom entre els moriscos i els jueus fins més tard. It. *gabbare* 'burlar-se' i *gabbo* 'burla', que ja apareixen en Boccaccio i en poetes de c. 1300 i del S. XIII, es mostraren especialment vius en els dialectes literaris medievals de l'Alta Itàlia, des de Lombardia i Piemont fins a Venècia; però el seu terreny és també merament literari, repellit per altres mestres antics de la llengua, i sempre de regust occitànic o afrancesat.

S'està d'acord en l'origen germànic, ja admès per Diez, i acceptat per M.-L., Gamillscheg, Bloch i darrerament Wartburg (*FEW* XVI, 1955, 3-5). Una cosa hauria pogut causar escrúpol i és que en germànic el mot és peculiar de la branca escandinava, fora de la qual no consta. Però des del punt de vista francès és visible que a l'admissió d'un germanisme ens hi veiem, per dir-ho així, acorralats, per la -b- oclusiva intervocàlica: en francès això solament pot venir d'una -bb- doble etimològica, i això sol ja pressuposa un ètímon germànic: és, doncs, el cas d'un altre verb de semblant caràcter moral, de supèrbia cavalleresca, *DUBBAN* 'armar cavaller' > fr. *douber, adober*, cat. (*A*)*DOB*-*BAR*; aquest, és veritat, provinent del fràncic. Qui sap, al capdavall, si el nostre mot no existí també en

l'etapa arcaica que representa la llengua dels francs, sobre el vocabulari de la qual els indicis de què disposem són imperfectes. De tota manera la manca de tota informació germànica enfora del terreny escandinau, fa creure que ve d'aquest, i la manca del canvi de GA- en JA- en francès i occità del Nord, que suposa un germanisme tardà, exigeix justament el mateix.

Que un mot dels vikings servís per a una expressió de supèrbia i desdeny, és, d'altra banda un fet conforme a la història del Ducat de Normandia dins la França medieval. Jud (*ASNSL* cxxvi, 131) suggereix que la influència dels Plantagenet, sobirans anglonormands de Guèna, fou allora responsable de la prompta difusió en llengua d'oc: i justament el fet que el mot occità aparegui tan d'hora en Guilhem de Peitieu i Bertran de Born, homes en íntim contacte amb el Bordeus anglonormand, em sembla donar-li la raó. De dues una: o és de procedència normànica en la França del Nord i del Sud, o si no, hauria de ser un francèsisme èpic en escandinau antic (cf. els casos de *BARATAR*, *BRASA*, on aquest cas realment es va donar). La ciència germanística de Frings (veg. nota 8 a l'article del *FEW*) confirma, però, que el mot és autòcton en germànic.¹

DERIV.: *Gab* [Llull, veg. supra]. *Gaub*. *Gaubament* [Llull]. *Gaubador* [S. xv?, *AlcM*].

Gaubança: únic persistent fins a la llengua moderna; després del passatge citat de Francesc de la Via, no en tornem a tenir notícia (car manca en *DTO.* i Lacav., Belv., Lab. 1839) fins al Lab. de 1864 («goig, alegria, festa») i MilàF, que l'usà en un poema de 1874: «per sò ha tornat son hereu, / cavaller de anomenada, / y fan festes los vassalls / y En Robert, molt *gaubansa*», *Arnaldó de Baseya*, v. 32 (*O. Cat.*, Gili, p. 312); també en poesia de to menys medieval (*J. Fl.* 1862 i 1870, *DAG.*; *Poemes Bíblicas* de Joan Alcover).

I no és estrany als millors prosadors, almenys en contextos de to elevat: «maleïa l'hora en què havia conegut an aquell home --- potser a la fi m'hauria fet a les seves grolleres *gaubances* i hauria fruit de les platxèries del cos, ja que les de l'esperit m'estaven vedades ---», MrnVayreda (*Puny.* xxii, 252, 263); «havia passat moltes hores d'amargura, més aquella era de tan gran satisfacció, que la *gaubansa* omplia tot lo seu pit», Argulló (*La Guerra*, 30); «necessitat de ser homes ben verament: la veritat ens obliga a l'acció, la mentida ens permet l'estèril *gaubança*», Coromines (guió de la conferència de c. 1910, «L'Educació Política dels Cat.»); «sentia muntar-li als ulls de totes les parts flonges de la seva còrpora, una bandarra pruïja de descans, i s'adormia com un taujà en tan suau i dolça *gaubança*, que en quatre mesos de noves i ariscades aventures no se'n faria passar la vergonyosa i amarga recança: de la glòria ben guanyada i no gens menys fallida», id. (*Silèni* xiv, 188).²

Gabància. Gabament. Gaberia. Agabament. + *Regaubeig?*. *Fer gabella* en Ant. Valmanya no ve de *gabar* com diu Faraudo ni significa 'fer befa' sinó 'agabellar-se, aliar-se' segons el context que ell mateix cita, veg. *GABELLA*.